

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Niemi-Pynttäre, Risto

Title: Peter Handke: Päiväni toisessa maassa

Year: 2021

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja, 2021

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Niemi-Pynttäre, R. (2021). Peter Handke: Päiväni toisessa maassa. Maailmankirjat :
käännöskirjallisuuden verkkolehti, 6.12.2021. <https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/peter-handke-paivani-toisessa-maassa/>

Peter Handke: Päiväni toisessa maassa

[PM/31 ADMIN](#)

RISTO NIEMI-PYNTTÄRI – 6.12.2021

Pienoisromaanin avausosa käsittelee minäkertojan hulluuskautta. Kyse ei ollut vain mielenhäiriöstä, ei häiriintyneestä yksilöstä, vaan samalla myös siitä, kuinka kertoja oli kuvitellut toimineensa kriittisesti. Toinen osa käsittelee tervehtymistä, joka tapahtuu kävelemällä kokonainen päivä asfanttien reunaa pitkin. Se on Peter Handken ”Päiväni toisessa maassa”.

Aluksi Handke hahmottaa kuvan kyliä pitkin kiertelevästä sekopäästä, joka luuli julistavansa totuutta mutta haastoi oikeastaan riitaa. Minäkertojan puhekiertueet olivat tuskin enempää, kuin peltoteillä tapahtunutta huutelua. Hänen kerrotaan sättineen kovalla äänellä vastaanulijoita.

Ympäri maaseutua haahuilevalla ärhentelijällä ei ollut montaakaan kuulijaa. Päinvastoin, vastaan tulijat olivat itsekin usein saman demonisen ärinän vallassa kuin hän.

Handke ei siis suostu diagnosoivaan puheeseen mielenterveysongelmaisesta yksilöstä. Minäkertoja on sitäkin, mutta myös oman demonisen puhetapansa vallassa. Hän räyhää kylillä päivisin, levittäen demonista tartuntaa.

Päähenkilö saa kuulla, kuinka hän oli kierrellyt haukkumassa kaikkea mitä kohtasi. Itse hän luuli julistaneensa totuutta, mutta toisten todistuksen mukaan hän järjestelmällisesti kirosi kaiken näkemänsä. Hän luuli saarnaavansa hedelmäpuilleen, mutta oikeastaan hän sätti omia istutuksiaan. Kun hän saarnasi taivaan linnuille, toiset kuulivat hänen kiroavan taivasta.

Handken itseironia ilmenee kertojan oudon puhetavan kuvauksessa. Lauserakennettakin moititaan itse keksityksi, ja kieli on (lingvistin mukaan) käsittämätöntä. Handkelle leimallista kerrontaa siis:

” Joka tapauksessa yksikään sanonnoistani ei ollut ymmärrettävissä. Ja kuitenkin niille, joilla oli korvat kuulla, oli päivän selvää että päästin ilmoille tynnyttelevää puhetta tuolla tuntemattomalla kielelläni, arvoituksellista lauseoppia käyttäen ja selvittämättä jäävän kieliopin turvin, jotka eivät olleet mahdollisia, eivätkä kyenneet vaikuttamaan missään tunnetuissa eri maiden kielissä eikä varsinkaan missään niin kutsutuissa maailmankielissä.” (s.23)

Handke -vastaanotto Suomessa näyttää tyssänneen juuri tällaiseen käsitykseen hänen kielestään. Kun romaanin kerronta ei vastaa edeltä asetettuja sujuvuuden vaatimuksia, kirjailijan kuvitellaan puhuvan pelkästään itsestään, yksityiskielellään. Näin tehtiin usein Handken Nobel vuoden aikana 2019. Silti antoisan – ja ainakin ajoittain mukaansa tempaavan – lukutavan löytäminen on mahdollista. Sitaatin lopussa on myös selvä viittaus tämän kielen vaikeaan käännettävyyteen. Toivottavasti Arja Rinnekankaan uuttera ja Handken ääntä kuunteleva käännöstyö viimein huomataan.

Romaanin alaotsikko ”demoninen kertomus” tuntuu viittaavan samalla sekä yksityisiin mielenhäiriöihin että riivattuun julkisuuteen.

Kertojalle mielenhäiriön toinen nimi oli ”demoninen ryöpsydys”, siis ollessaan mielipuoli hän on demonisten voimien vallassa. Kertoja ei muista, mitä on tullut saarnanneeksi, eikä hän tunnista itseään julkisesta kuvasta.

Mutta mökkiinsä vetäytyneenä, kirjoittaessaan demonista kertomusta, hän saa jonkinlaisen kosketuksen kieleen: ei kuitenkaan todelliseen minäänsä, vaan itseensä kertojana – vain sanomisen tapa sekä rytmi alkoi tuntua hyväksyttävältä.

Demoniseen kertomukseen liittyy monia vertauskuvallisia tasoja. Handkelle tyypillisesti kerronta kehitty ristiriitaisesti. Yleensä se mitä sanotaan, kiistetään seuraavassa. Kun ajatus tuottaa kiellon edellä sanottuun, ja niin asiat kummallisesti kehittyvät.

Hänen tyyliinsä kuuluu runsas, kvasivertauskuvallinen aineisto, joka ei muodosta eheää allegoriaa, mutta josta lukija saa monenlaista ainesta tulkintoihinsa.

”Päiväni toisessa maassa” -teoksen arvioissa on vihjattu, josko ”demonisessa kertomuksessa” on mukana elementtejä mediapyöryksestä Handken Nobel-vuodelta 2019. Voi olla, koska fiktiiviseen aikaan sijoittuva teos päivätään siihen aikaan: ”Kesä, syksy 2020”.

Mediapyörytystä selvemmin taustalle nousee kuitenkin nuoren Handken sensaatiomainen yleisönhalveksunta -näytelmä vuodelta 1966, ”Publikumbeschimpfung”.

Publikum, yleisö, julkisen toiminnan piiri, on selvästi romaanin seutu, johon liittyviä vihjeitä Handke virittelee. Heti teoksen alussa hän viittaa teoksen lopussa löytyvään toisenlaisen yleisösuhteeseen. Tätä hän luonnehditaan seuraavasti:

”Julkisuus elämän piirinä, jota ilman päivästä ei tahdo tulla päivää, julkinen tila tietynlaisena terveyslähteenä.” (s.22)

Päähenkilö ei parane yksin mökissään. Julkinen paraneminen alkaa siitä, että hän kohtaa hahmon, jolla on ystävällinen katse. Hän on Hyvä Katsoja. Kohtaus on kuvattu kristillisin sävyin. Lempeästi ja hyväksyvästi katseleva hahmo päätyy kuitenkin vastakohtaansa, haukkumaan ja kiroamaan sietämättömän päähenkilön sekä passittamaan hänet ”toiseen maahan”.

Motiivi, jonka hahmo on Hyvä Katsoja, hyväksyvä ja siunaava hahmo, on toki raamatullinen. Handken kertomana hyväntahtoinen katse rinnastuu myös teatteriyleisön tai lukevan yleisön katseeseen.

Romaanin nimi, ”Päiväni toisessa maassa”, viittaa siihen, että räyhäävä ja demonisuutensa vallassa oleva kertoja lähetetään tuntemattomien pariin. Hänet lähetetään vastarannalle, siellä hän saa kävellä tietä pitkin yhden kokonaisen päivän, ja lopulta hän on iloinen ja hyväntuulinen.

”Ja sitä paitsi, kun keskipäivän aikaan ohitin yhden, jos toisenkin, pysäköidyn kuorma-auton, joissa työmiehet, tai keitä he sitten olivatkaan, istuivat kahdestaan ohjaamossa eväitään syöden, minusta tuntui joka kerta siltä kuin söisin heidän kanssaan heidän kutsumanaan kolmantena. Niin: Minuun tuli nälkä; näin nälkää. Kuitenkin se nälkä oli elävöittävää nälkää.” (s.51)

Seurannälkä pikemminkin kuin hengellinen nälkä. Se on osa toisessa jaksossa keskeiseksi nousevaa hyväntahtoisten ihmisten teemaa, Hyvän Katsojan löytämistä. Handken kertomana kyseessä on viimeinkin löytyvä ystävällisten vastaan tulijoiden katse. Oikeastaan kertojan kyky vastaanottaa hyväksyntä, tervehdys, nyökkäys. Tällaisia hetkiä Handke kuvaa kauan, kiertelee ja pysäyttää hyvinkin pitkään sanallistamiseen.

”Muutamia kertoja joku tuntematon, nainen tai mies, tervehti minua, ja lisäksi vielä halasi minua kuin itsestänselvyytenä, ja minä vastasin halaukseen (tosin vähemmän itsestänselvyytenä). Enkä vain kerran saanut kuulla myös lausahduksen ”Siinhän sinä olet”. (s.59)

Handke kertoo vaelluksesta siten, että raamatulliset vihjeet toimivat vain kertomuksen pintatasolla. Maallinen elämä on syvempää, Hannah Arendtin kuvaama *vita activa*, julkinen maailmallinen toiminta osoittautuu olennaisemmaksi kuin tuonpuoleinen. Ihmiselämä kun toteutuu julkisena olemassaolona.

”Päiväni toisessa maassa” kuuluu asfalttitiien reunaan kävellen, ensin vastaantuleviin törmäten, sitten ihmisiä katsellen, tuntemattomia tervehtien ja hyväntahtoisuutta kohdaten. Eräällä tasollaan kertomus on siis yleisösuhteen, publikumin allegoria.

Myöhäinen Handke onkin kävelykertoja. Viimeaikaisissa teoksissaan hän on tehnyt omia versioitaan klassisista vaelluskertomuksista, seuraten jopa niiden kömpelyyttä, samalla palauttaa ne ympäristöön ja konkreettiseen kävelemiseen.

Tällä kertaa kävely tapahtuu vailla käänteentekeviä tapahtumia. Toisen jakson alussa kertoja kieltääkin itseltään kaikki juonenkäänteet.

Kävelymatka on siis rituaali. Kertoja noudattaa itse keksimiään merkityksettömiä sääntöjä. Sivupolulle poikkeamisen kielto, luonnon kauneudesta nauttimisen kielto, ja ehkä kaikkein jyrkin (ja kristillisin) sivulle vilkaisemisen kielto. Kertoja antaa itselleen sääntöjen edellyttämiä rangaistuksia – hän menettää ”demonittomia päiviä” elämästään.

Tuo kävelyn kertominen sisältää useita vertauskuvallisia elementtejä, kävelijä kohtaa kaikenlaista muutakin kuin vain pääteemaan liittyvää. On elämänmatkaa, jossa vastaan tulee kuolleet omaiset ja omat syntymättömät lapset. On demonisena vastaantuleva tsombikansa, mutta lopulta kohdataan myös ihana yleisö, hyväksyvät tyytyväiset katsojat, sekä tuleva puoliso – jonka lopulla matkaa nähdä hän saa.

Uskonnollisen puhdistumisen rinnalle nousee myös muut elementit, rituaali muistuttaa toisaalta näyttelijän valmistautumista kohtaamaan yleisönsä. Teos päättyykin kuoleman tai näyttämölle astumisen hetkeen ja kysymykseen: "Oletteko te kaikki täällä?"

Peter Handke: *Päiväni toisessa maassa*, suom. Arja Rinnekangas, LURRA editions, 2021.81 s.

Risto Niemi-Pynttari on kirjoittamisen dosentti Jyväskylän yliopistosta.